

[Práce a mzda \(/\)](#) [Pracovní úrazy \(/kategorie/pracovni-urazy\)](#).

Kazuistiky pracovních úrazů a nehod vzniklých při výkonu práce - VII. Těžké zranění hlavy stavebního dělníka v důsledku zasažení padající lešenářskou spojkou (/clanky/kazuistiky-pracovnich-urazu-nehod-vzniklych-pri-vykonu-prace-vii-tezke-zraneni-hlavy)

[PRACOVNÍ ÚRAZY \(/KATEGORIE/PRACOVNI-URAZY\)](#).

Kazuistiky pracovních úrazů a nehod vzniklých při výkonu práce - VII. Těžké zranění hlavy stavebního dělníka v důsledku zasažení padající lešenářskou spojkou

20. 6. 2019 [RNDr. Mgr. Petr A. Skřehot, Ph.D. \(/autori/rndr-mgr-petr-skrehot-phd\)](#).

Případy, které jsme na stránkách tohoto časopisu popsali v předchozích šesti článcích, by bylo možné označit jako tragické nehody. Jednalo se vždy o důsledek selhání člověka nebo organizace práce, což jsou ale příčiny veskrze předvídatelné, a lze jim tu lépe, tu hůře předcházet. Ovšem případ, kterému se budeme věnovat tentokrát, je spíše ze skupiny bizarních jevů. Dobře totiž demonstruje fakt, že i nehoda může být náhoda, a tedy že i jevy s teoreticky nulovou pravděpodobností se v životě stávají. Naštěstí tentokrát bude mít náš příběh dobrý konec, tedy alespoň z pohledu zraněného pracovníka, který hrůzně padající zranění přežil a za dva týdny už zase běhal po lešení.

Popis události

Uvedený úraz se stal 7. června 2017 na jednom pražském sídlišti, kde právě toho dne byly zahájeny stavební práce v souvislosti s opravou balkonů jednoho panelového domu. V prostoru před domem parta lešenářů postupně montovala dílce rámového lešení, které byly vyváženy nahoru, kde byly montovány k sobě. Jedním z lešenářů byl i pan Tomáš. Ten se po celou dobu nacházel dole na trávníku pod lešením a za pomoci elektrického vrátku zajišťoval zdvihání konstrukčních částí lešení, které nahoře další dva lešenáři (pan Zdeněk a pan Marek) montovali. K tomuto účelu byl používán dvojitý otevřený hák zavěšený na ocelovém laně vrátku, na který Tomáš navlékal mimo jiné také lešenářské spojky. Při jedné z těchto operací, v okamžiku, kdy hák dojel až nahoru (cca 42 metrů nad zemí), došlo k uvolnění jedné z těchto spojek (sklouzla z háku) a jejímu pádu. Maléru si ihned povšiml Zdeněk a začal na Tomáše křičet, že dolů padá spojka. Tomáš na to intuitivně za-reagoval tak, že začal utíkat směrem od lešení. Bohužel ale padající spojce neutekl a ta ho zasáhla do hlavy. Naštěstí měl na hlavě nasazenou ochrannou přilbu, a tak se spojka od přilby odrazila. Zásah ale měl takovou razanci, že došlo k proražení přilby a zasažení Tomášovy lebky. Ten se skácel k zemi a nejevil známky života. Okamžitě mu byla poskytnuta první pomoc a přivolána lékařská záchranná služba. Tomáš utrpěl závažná zranění, z nichž nejhorší byla tříštivě vpáčená zlomenina temenní týlní kosti (tj. proražení lebky a proniknutí vzduchu do oblasti mozku).

Oficiální příčiny nehody

Již 20 minut po nehodě se na místo dostavila policejní hlídka, která provedla ohledání místa činu a pořídila fotodokumentaci. Současně bylo provedeno vytěžení svědků a zajištění jediného hmotného důkazu - ochranné přilby poškozeného. V rámci policejního šetření byly postupně vyslechnuty všechny klíčové osoby. Po pár dnech byl vyslechnut i sám zraněný. Všichni se ve svých výpovědích shodli na tom, že došlo k pochybení při vyvážení lešenářských sponek, které měly být uloženy ve kbelíku a nikoli jen navlečené na háku bez zajištění.

Analýza příčin úrazu

V rámci šetření této události bylo nutné na prvním místě objasnit vzájemné vazby jednotlivých subjektů. Uvedená stavební akce byla, ostatně jak už to u nás bývá zvykem, rozdělena na několik dílčích částí, které prováděla vždy jiná firma. Díky řetězení dodavatelských vztahů ale došlo k postupnému rozmělnění odpovědností, takže reálné plnění povinností na úseku BOZP se fakticky rozplynulo do prázdna. Přizvaný soudní znalec v oboru bezpečnosti práce proto musel nejprve rozplést jednotlivé vazby a odpovědnosti na daném staveništi, a to jak na straně realizátorů stavební zakázky, tak i u jejího zadavatele (investora).

Výsledkem byla tato zjištění:

Zadavatelem stavby bylo Společenství vlastníků jednotek (SVJ), které mělo povinnost určit koordinátora BOZP, protože na daném staveništi působili zaměstnanci více než jednoho zhotovitele.

Koordinátor pak měl pro dané staveniště zpracovat plán BOZP.

Zhotovitel (tj. firma GC) měl s ohledem na plánovaný postup stavebních prací stanovit technologické postupy a písemně předat pracoviště jednotlivým subzhotovitelům.

Subzhotovitel (tj. firma provádějící výškové práce) měl postupovat v souladu s plánem BOZP a řádně (písemně) předat pracoviště dalším najatým fyzickým osobám podílejícím se osobně na zhotovení stavby (tj. osoby provádějící montáž lešení).

Fyzické osoby podílející se osobně na zhotovení stavby měly postupovat v souladu s plánem BOZP, technologickými postupy, pokyny odpovědného zástupce zhotovitele (stavbyvedoucí) a koordinátora BOZP a návody k obsluze používaných technických zařízení.

Jelikož stavba měla spíše živelný a neřízený charakter typický pro „hurá akce za pár korun“, nebylo velkým překvapením, že ke splnění ani jedné z výše uvedených povinností prakticky nedošlo (resp. nebylo řádně prokázáno).

Jelikož chyběl plán BOZP, nebyly ani stanoveny konkrétní požadavky na zajištění BOZP na staveništi, což se v konečném důsledku promítlo až k poslednímu článku stavby, kterým byl poškozený a jeho dva kolegové (tj. Zdeněk a Marek). Ti nejen že nebyli informováni o specifických požadavcích na BOZP pro danou stavbu, ale také při vyvážení spojek pomocí elektrického vrátku postupovali podle špatného pracovního postupu. Poškozený pracoval tak, jak se domníval, že je to správně, i když

tomu tak vlastně nebylo. Nerespektoval přitom pokyny výrobce pro provoz použitého lanového výtahu ani základní opatření pro předcházení možného pádu zavěšeného břemene.

S přihlédnutím k výše uvedenému byly znaleckým zkoumáním identifikovány následující tři klíčové okolnosti, které měly podíl na vzniku nebezpečné situace a následného zranění poškozeného.

1) Neznalost/podcenění rizik souvisejících se zvedáním zavěšených břemen

Neznalost rizik práce je vždy způsobena tím, že danému zaměstnanci nebyla rizika spojená s výkonem práce zaměstnavatelem sdělena; podcenění rizik pak nastává tehdy, kdy zaměstnanec o rizicích sice věděl, ale nepřipouštěl si jejich reálnou hrozbu, popřípadě vědomě riskoval z důvodu usnadnění si práce či dřívějšího splnění zadaného úkolu. Pro posouzení tohoto aspektu musí znalec vždy primárně vycházet ze skutečností, které mohou odhalit, zda osoby přítomné na pracovišti měly potřebnou kvalifikaci pro výkon dané práce a zda byly seznámeny s riziky práce, či nikoli. K tomuto účelu byly v daném případě využity zejména lešenářské a vazač-ské průkazy přítomných montérů, dále záznamy o jejich proškolení z BOZP a pro práce ve výšce, resp. nad volnou hloubkou. Analýza ukázala, že montéři nebyli pro používání daného elektrického lanového výtahu náležitě kvalifikováni.

2) Nedodržení opatření pro zajištění BOZP při používání lanového výtahu

Základní opatření pro zajištění BOZP při používání lanového výtahu (stavebního elektrického vrátku) stanoví výrobce v návodu k používání. Majitelem použitého vrátku byla firma LM zajišťující stavbu lešení, avšak ta nebyla schopna návod dohledat. Pro znalecké zkoumání tak byl návod zajištěn od jeho výhradního distributora na český trh. Návod ve své české verzi uváděl zejména tyto pokyny:

- Přečtěte si pečlivě tyto pokyny před montáží a uvedením výtahu do provozu a dbejte na všechna upozornění, zejména na poznámky o bezpečnosti.

- Použít pouze výtah v technicky bezvadném stavu při respektování bezpečnostních a provozních pokynů.

- Lanové výtahy k lešení smí být montovány, obsluhovány a udržovány pouze osobami poučenými, které mají s tímto zařízením zkušenosti a jsou seznámeny s možným nebezpečím.

- Přes všechna uvedená upozornění jsou další možná nebezpečí, jako např. ohrožení pádem nesprávně zajištěného nákladu.

- Pracovníci musí být poučeni o nebezpečí při práci s výtahem...

- Používat osobní ochranné pomůcky (přilbu, pracovní obuv).

- Pracovní prostor, který může být ohrožen provozem výtahu, musí být uzavřen proti vstupu cizích osob zábradlím a výstražnými tabulkami.

9

Obsluhující musí mít dopravovaný náklad trvale v dohledu.

3) Nevěnování náležitě pozornosti při práci

Jednou z okolností, které mohly mít vliv na vznik nehody, je to, že Tomáš nevěnoval pozornost zdvihanému břemenu. Tuto skutečnost potvrdilo samotné zranění Tomáše. Pokud by totiž zdvihané břemeno opravdu řádně sledoval, měl by zakloněnou hlavu a padající spojka by ho tedy zasáhla do obličeje nebo čela, nikoli však do temene.

Výsledky znaleckého zkoumání

Jak bylo ukázáno výše, tento případ byl s ohledem na kauzalitu úrazového děje jednoduchý až triviální. Ovšem s ohledem na poměrně rozmanitý řetěz dodavatelských vztahů měla policie při hledání viníka dosti těžký úkol. Hlavním zhotovitelem celé stavební zakázky byla firma GC, která si ale na výškové práce najala firmu LM. Ta vlastnila lešení, ale nedisponovala potřebným kvalifikovaným personálem. Lešení, kteří by je mohli postavit, ale měl pan Roman, a proto si jej firma LM smluvně najala. Roman byl ale OSVČ a sám nikoho nezaměstnával. Své „partáky“ (v tomto případě Tomáše, Zdeňka a Marka) si najímal v rámci tzv. švarcsystému. Byli to kamarádi, znali se léta, a tak neměl důvod k obavám, že by tento způsob nelegálního zaměstnávání někdo z nich oznámil inspektorátu práce. Ironií osudu proto bylo, že až tato nehoda odhalila tyto jeho praktiky. Ale zpátky k našemu případu. Přizvanému znalci policejní orgán položil celkem dvanáct otázek, což je v takovýchto případech poměrně hodně.

Klíčovou otázkou bylo, jaké bezpečnostní předpisy a jakým způsobem byly porušeny v daném případě ze strany zaměstnavatele, případně kdo a jakým způsobem je konkrétně porušil? V tomto směru musel znalec

konstatovat, že z pohledu BOZP za dané pracoviště v době úrazu zodpovídal podnikatel pan Roman, který si jej od firmy LM protokolárně převzal. Ovšem za řízení stavby jako takové, tj. po celou dobu stavebních prací, zodpovídal stavbyvedoucí najatý firmou GC. Ten měl podle § 153 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb. (/predpisy/1832006-sb/text?effect=31-12-9999#ss-153), mimo jiné povinnost „*zajistit dodržování povinností k ochraně života, zdraví, životního prostředí a bezpečnosti práce vyplývajících ze zvláštních právních předpisů...*“.

Jelikož byly na staveništi vykonávány práce a činnosti vystavující fyzickou osobu zvýšenému ohrožení života nebo poškození zdraví, uvedené v Příloze č. 5 k NV č. 591/2006 Sb. (/predpisy/5912006-sb) (tj. práce ve výšce nad 10 metrů), měl zadavatel stavby (tj. SVJ) v souladu s § 15 odst. 2 zákona č. 309/2006 Sb. (/predpisy/3092006-sb/text?effect=31-12-9999#ss-15), zajistit zpracování plánu BOZP na staveništi. Tento plán měl obsahovat detailní pracovní postupy, související rizika a konkrétní technická i organizační opatření proti jejich nežádoucím účinkům a měly s ním být řádně seznámeny všechny fyzické osoby podílející se na stavebních pracích na daném staveništi. Tato povinnost očividně splněna nebyla.

Ve vztahu k vlastnímu zdvihání břemen pak nebylo dodrženo ustanovení NV č. 378/2001 Sb. (/predpisy/3782001-sb), Příloha č. 2, bod 7, které stanoví, že mezi další požadavky na bezpečný provoz a používání zařízení pro zdvihání a přemísťování zavěšených břemen patří **provádění dohledu nad zavěšeným břemenem** zaměstnancem pověřeným zaměstnavatelem, pokud není zamezen přístup do nebezpečného prostoru a není-li zavěšené břemeno při výpadku pohonu zajištěno.

Policejní orgán se dále tázal, zda bylo možné předejít vzniku úrazu poškozené osoby. Na tuto otázku znalec odpověděl jednoznačně. Úrazu bylo možné předejít, a to zejména důsledným dodržováním návodu k obsluze elektrického vrátku a požadavků na zvedání břemen, dále důslednější kontrolou ze strany stavbyvedoucího.

Závěr

To, že lešenářská spojka padající z výšky 42 metrů zasáhla Tomáše do hlavy, lze s ohledem na pravděpodobnost takového jevu jistě považovat za nešťastnou náhodu. Co ale rozhodně nelze svádět na „vyšší moc“, je skutečnost, s jakou bylo na daném staveništi přistupováno k otázkám bezpečnosti práce. A nejedná se pouze o povinnosti na straně zhotovitele a jeho kontraktorů, ale také zadavatele stavby. Ze strany SVJ došlo k typickému příkladu alibismu, k přesunutí odpovědnosti na zhotovitele stavby. Ačkoli staveniště bylo zhotoviteli řádně a protokolárně předáno, přesto si nikdo z příslušných orgánů SVJ neověřil, zda by neměl být v daném případě zpracován plán BOZP. Tato povinnost tedy „vyšuměla“ do ztracena, což snížilo už tak dost bídnou úroveň BOZP u jednotlivých zainteresovaných firem. Ačkoli nelze kategoricky tvrdit, že by existence plánu BOZP mohla vzniku úrazu Tomáše předejít, okolnosti tohoto úrazu jasně ukázaly, že kdyby existoval, byla by prováděným rizikovým pracím nesporně věnována větší pozornost. Ve skutečnosti ale panovalo všeobecné přesvědčení, že se jedná o rutinní stavební akci, při které se nemůže nic stát.

[Vytisknout celý článek](#)

[Stáhnout článek jako PDF\(/print/pdf/node/9358\)](/print/pdf/node/9358)